

Aulaloengud

THE SEARCH FOR MEANING

**ECUMENCIAL PATRIARCH
BARTHOLOMEW**

ELU MÕTTE OTSIMISEST

**TEMA PÜHADUS
OIKUMEENILINE PATRIARH
BARTHOLOMEUS**

1051
227

The Search for Meaning

Elu mõtte otsimisest

Author
2000

TARTU ÜLIKOOL

ECUMENCIAL PATRIARCH
BARTHOLOMEW

THE SEARCH FOR MEANING

Aula Lecture
October 30, 2000

TEMA PÜHADUS
OIKUMEENILINE PATRIARH
BARTHOLOMEUS

ELU MÕTTE OTSIMISEST

Aulaloeng
30. oktoobril 2000

Tartu 2001

Tõlkinud Meelis Leesik

Keeletoimetaja Leelo Jago

© Oikumeeniline Patriarh Barholomeus, 2001

ISBN 9985-0193-X

Tartu Ülikooli Kirjastus
Tiigi 78, Tartu 50410
Tellimus nr. 776. 2000

Dear Rector
Learned Professors
Dear Brother Hierarchs
Honourable Dignitaries
Distinguished guests
Beloved students,

We are filled with great emotion as we stand among you, at the invitation of your love, in order to address you with a heartfelt greeting and bring to you the blessing and love of the Orthodox Church of distant Constantinople and the Ecumenical Patriarchate, about which you may perhaps have heard during your studies, or else you may have a confused understanding that there was once an institution which in the remote past of the Byzantine Empire played some role in the ecclesiastical and cultural events of that period.

Indeed, the Ecumenical Patriarchate is an institution dating back sixteen entire centuries. During the Second Ecumenical Council, which was held in 381 AD, the Bishops of the then united, undivided, Christian Church granted to the Patriarchate of Constantinople equal "primacy of honour" and service in the Church as the Pope of Rome. After the schism between the Eastern and Western Church, which took place in the 11th century of the Christian era, the Archbishop of Constantinople and Ecumenical Patriarch remained the only "first among equals" in the Orthodox Eastern Church, an attribute which he preserves to this day in spite of the di-

verse historical adventures of the areas within its jurisdiction.

The Ecumenical Patriarch has never claimed a primacy of administration or authority among the Orthodox Churches, nor has it imagined itself to be enveloped with infallible authority. All of the Ecumenical Patriarchs considered, and consider, themselves as charged with a heavy burden of service to all of the Orthodox Churches — a service which is rendered indispensable when the latter are unable of themselves to resolve certain problems, when a coordination of their activities becomes necessary, when Churches or some of their members resort to them seeking intervention in order to regulate significant matters which could not be successfully settled in any other way.

An example of such intervention is the re-structuring and re-functionalising (re-validating) of the Autonomous Orthodox Church of Estonia, which was requested by both the state and the Orthodox ecclesiastical authorities of this country. As known, in 1923, by means of an official Act of the Ecumenical Patriarchate, called a Patriarchal and Synodical *tomos*, following the petition of the then Archbishop of the Orthodox Church in Estonia, numbering at the time 240,000 members, this Church was proclaimed autonomous, with the agreement also of the then Patriarch Tikhon of Moscow, who had recognised its autonomous state already from 1920. However, according to the sacred canons which govern all the Orthodox Churches and which were established by the Ecumenical Councils and prevailed in their tradition, autonomy and autocephaly, the two levels of self-government for a local Church are granted by Ecumenical Councils, or, in the case where these cannot be convened for any reason, they are granted by the first in seniority Church — the Ecumenical Patriarchate — which declared the Orthodox Church in Estonia autonomous, a fact recognised since then throughout the Orthodox world. This autonomy was forcefully and un-

canonically abolished by the known dramatic conditions during the decade of the 1940s, and our predecessor, Patriarch Demetrios, was obliged to suspend, temporarily, in 1978, the validity of the Patriarchal and Synodical *tomos* of 1923. However, now that the irregular period which led to the aforementioned temporary suspension has come to an end, the Ecumenical Patriarchate, in response to the request of the greater majority of the Estonian Orthodox people and of the state of Estonia, as well as following consultation with the Patriarchate of Moscow, reinstated the validity of the Patriarchal and Synodical *tomos*, or act, of 1923 and restored the autonomous status of the Orthodox Church here, in Estonia. The agreement between the Patriarchates of Moscow and Constantinople rested in each parish choosing freely whether it would belong to the autonomous Orthodox Church in Estonia or to the Patriarchate of Moscow. Therefore, the parishes chose whatever each preferred and in this way the autonomous functioning and spiritual jurisdiction of the Orthodox Church in Estonia was restored, but only over the parishes which chose voluntarily to belong to it. Subsequently, the state authorities of Estonia, the government, themselves applied the prevailing legislation, without any further involvement of the Ecumenical Patriarchate, and registered the Autonomous Orthodox Church of Estonia in the proper official state books, returning to the Church the property which it lawfully possessed prior to 1940 and which had in the meanwhile been owned by the state.

It is all too clear that the Ecumenical Patriarchate received nothing, nor was it possible for it to receive anything, from this property, or from any other Estonian source. Rather it expended and toiled much for the restoration of the autonomy of the Orthodox Church in Estonia, while at the same time being the target of many unfavourable and inaccurate comments from those who have misinterpreted its good, entirely selfless, and sacrificial intentions.

In spite of all this, and with full knowledge of these adverse consequences, the Ecumenical Patriarchate assumed the cross of duty and love, and acted appropriately, rejoicing with the joy of the Orthodox and other Estonian people, without in any way retaining bitterness or enmity towards those who attack it. Rather, it fervently prays, according to the example of the Lord, that God may enlighten them to understand the truth, and that He may forgive them for all that they say and do out of ignorance for this truth.

We say these things by way of an introduction, so that you may appreciate the occasion of our visit here, in your beautiful country, and of our involvement in events and certain current affairs in Estonia.

* * *

Now, what could we offer to your love, dear Professors and Students, from the treasures of the Orthodox Church, concerning matters of permanent and not simply of fleeting interest? We have chosen to offer to you the Orthodox Christian response to the question posed by those who seek the meaning of life and of the world.

Therefore, as we turn our attention at this point to the search for meaning, we have the following to say to you. On a vehicle floating in space, like a gigantic space ship which revolves around the sun, while at the same time spinning around himself and drifting in the titanic, rhythmical movements of the galactic system to which he belongs, there dwells a living being, microscopic in comparison to the universal dimensions, a living being called the human being.

Without this human being even comprehending it, he, too, participates in the aforementioned movements and receives the influence of forces that are difficult to trace — forces of gravity, electromagnetic forces of ra-

diation, of numerous frequency waves, sound waves, radioactivity, some of which he, too, transmits.

He is influenced by, and he influences, the environment. He spans an extremely brief period of time in relation to the age of the universe, and thereafter sees his body becoming inactive. However, he resists the idea that his essence is contained in the minimal matter of a human body, because he sees within himself another spiritual force which, at the blink of an eye, in zero time, traverses the universe, prevented by no barrier and seeking to come into communion with a supreme super-celestial being, with which he feels that he has some relationship.

He feels that he is not a simple unit in a boundless universe, that just as he exists in personal communion with his fellow human beings, so also does he exist in communion with some other non-human being, a communion that is not material and not of universal relations — such as movement, rhythm, waves, solidification and liquefaction, but a communion of persons, of dialogue, and an attraction beyond nature.

In his titanic intellectual endeavour to investigate the macrocosm and the microcosm within which he exists, the human being conceives ideas, makes hypotheses, develops theories, confirms opinions, rejects perceptions of his imagination, dreams, compares, struggles within partial knowledge and complete ignorance, by nature thirsts for knowledge, according to Aristotle, and denies accepting the Socratic "I know nothing".

After anxiously trying for millennia to research the first cause and reason for existence, the purpose of himself and of all other beings, he hears those with greater expertise saying that the universe was created in a moment of time that is inconceivably minuscule, through a super-gigantic explosion called the "Big Bang", and that all of this boundlessly large world received its existence, was regulated, and functions, in order to serve the boundlessly small man who lives on a planet, Earth,

which may be compared with the smallest particle of universal dust.

What is the meaning of this event? Why do all these things occur? Why is a human being born, leading a cycle of life, leaving and surviving only in the memory of his fellow human beings? Why is it that, beyond his natural relationship with the environment, he feels that he also has a particular relationship with his self, namely the possibility to be conscious of his actions, as well as the possibility of experiencing a sense of joy, sorrow, love, hatred, anger, meekness, anxiety, and peace, and numerous others, such as the possibility to want or not to want, to choose whether to enact or not a particular deed, thereby travelling a way that is not predetermined like the perpetually similar motion of the stars, but rather determined by his own will?

This is the great question about the meaning of existence and about the meaning of all those conditions which accompany it. We shall attempt to offer an Orthodox answer to this question, after we have first clarified the sources of our knowledge.

We know, therefore, that we shall present a response from revelation and not from our own invention. This revelation was given gradually through the centuries to our fellow human beings who sought selflessly and with intense desire the super-celestial being which we call God. The revelation came, not through their own efforts, but at the initiative of God alone, and it was completed through Jesus Christ, being partially recorded in the Holy Scriptures. Since then, it is revealed through the Holy Spirit in many souls which are properly prepared through the purification of the mind and of the heart, through selfless love, and through faith, as divine wisdom and direct knowledge. So, we are not concealing from you that we are addressing you as faithful and not as a scientist, not as a scholar. However, we assure you that we have experiential evidence of the truthfulness of our words, based on an inner assurance that is undeniable

and to which we attribute full credence, like the absolute credibility that we attribute to the words of Jesus Christ, to the Holy Scripture that is rightly interpreted according to the teaching and experience of the Orthodox Church, and to the consensus of the Holy Fathers. Therefore we avoid any subjectivism, checking our experiences in the light of the experience of the entire Orthodox Church.

On the basis of these spiritual sources of knowledge and such methods of checking this knowledge, we accept the following principles.

God is a personal being. He is comprised of three persons, which we call Father, Son and the Holy Spirit. These persons are bound among themselves through complete love, because their nature is love, namely the personal attraction and binding disposition of interpenetration and communion, or sharing, which by its very existence renders these persons blessed.

Moving out of love, these three persons, the Triune God, created the lifeless natural universe and the living human person according to the image and likeness of God, namely, in the words of St. Gregory of Nyssa, "God created human nature to share in every good". God created man to share in His own divine blessedness. Thus the purpose of human creation is for man to become a participant in the joy and blessedness of God. However, "God made the divine image not to shine immediately in the creation, but gradually and in stages... so that man could be led to perfection". This means that man, who was from the outset endowed with the divine characteristics of intelligence, freedom, love, and all the others, was obliged to struggle in order to reach the likeness of the archetype of which he was an image, that is to say, of God.

The way God recommended to the first-created couple in order for man to reach this divine likeness was love, which would be revealed in practical terms through their conformation to a suggestion, or commandment.

The conformation to the divine will out of love would render man like the Triune God, in Whom each person, while always having a particular will as being a separate person, yet always absolutely identifies his will out of love with the will of the other two, in such a way that all the members of the Holy Trinity have the same will.

Nevertheless, Adam and Eve did not remain faithful in their love for God. Upon hearing the suggestion of an evil thought which told them that they could become as gods if they disobeyed the commandment, the commandment of love, namely by denying love and interrupting their personal relationship of love with the Creator, and without using their mind to discern the baseless and deceptive nature of this suggestion, of the evil thought, they violated the commandment, that is to say, they rejected the bond of love, they willingly cut themselves off from the love of God and wanted to become as gods independently of God and His love.

As St. Gregory of Nyssa, again, characteristically, says: "Therefore, since this love was no longer present, the whole character of the image was distorted". Thus, the archetypal image of God in man was transformed, changed and corrupted, because the element of love was lost from it, being the basic and fundamental trait of God. God cannot be conceived without love; and man without love is no longer an image of God, but rather a corrupt and incomplete copy of this image. This transformation and change, this corruption of the image of God in the human person which derives from the lack therein of the element of love, is accompanied by spiritual death — namely, a break in the loving communion between God and man, as well as by the wandering of man far from paradisiac blessedness in which the person who truly loves God dwells.

The break in the loving personal relationship between God and man, as well as the consequential fall, or failure, of the first-created from their original state could not be restored by human effort, inasmuch as it became an ac-

quired element of the human race which was transmitted by inheritance. Each person bears within himself the death of love. And, while each person also preserves some memory of this love and experiences certain elements of it, such as the elements of motherly affection, of familial ties, of friendly bonds, etc.; yet he is unable alone and of himself to render himself anew, as the original image of humanity, which bore love within itself. Following the rejection of love by the first-created and until the time of Christ, no person has achieved the resurrection within himself of love to the fullness described by the Apostle Paul in his well-known passage from the thirteenth chapter of the first letter to the Corinthians. This love, which "never ends", and which "does not seek its own", reaches the point of sacrifice on the part of the one who loves for the sake of the one who is loved, the only love which "casts out fear" and likens man to God, who is first and foremost love; this love was non-existent and unachievable for man after the fall.

Therefore, it was necessary for some bearer of this love to become human, for a new Adam to be created, who would have this love — so that those born of Him would inherit the characteristic of love as a possibility, as an image of the archetype, enabling them through some way, and a series of stages, to reach the fullest possible likeness to God, that is to say, enabling them to reach a state which, once achieved, would again render man a participant in the divine blessedness which lies in personal love, which is tantamount to life in God which is by definition eternal.

There has never existed, nor will there ever exist, any other such bearer of this complete love than God Himself. Consequently, the incarnation of God Himself was the only way to return love to the human race. Indeed, the second person of the Holy Trinity, the Son and Word of God, when the fullness of time came, was born of the Virgin Mary and became fully man, without ceasing to be fully God, in His very essence the bearer of complete

love. Proof of His complete love was His self-emptying during His incarnation for the sake of humanity. This shows that it was necessary, out of love for humanity, to accept even His foreseen and certain death for our sake. For when the first-created, while yet in the paradise of love, killed his love for God through disobedience, it was not possible for him not also to kill the love of God which was once again being returned to him in the person of the Divine-Human Jesus Christ, now that he had lost his capacity to love. Therefore, the Word of God accepted to become fully man, while yet remaining full of divine love, which was the only motive for His incarnation, in order to return love to man, love as a possibility and as a characteristic also of human nature, as man was originally created. And so he became a new Adam, completely human inasmuch as He also contained love in Himself — the love which God had planted in the old Adam but which the first ancestor of ours unfortunately put to death.

Thus, whoever desires to attain to the likeness of God must henceforth be able to be regenerated by the new ancestor, the new Adam, Jesus Christ, in order to inherit from Him love as a characteristic of his new existence; and he must practise love by conforming out of love to the suggestions or commandments of God, in order to be perfected in love, to be deified, to live a personal love with all other persons — both the divine persons of the Holy Trinity and all other human persons in the world, both living and asleep in the Lord, loved and hated, friends and enemies — and in this way, by entering into love, to be found in the eternity of divine blessedness, which is nothing else than the perception of the absolute personal love of God for man — for all of us.

Such is the purpose and this is the meaning of life. In this perspective, the human life of the faithful Christian is a life of joy and triumphant song. The One who loves us exists and is accessible. It is Christ. The One who introduces us to the love of the Father exists and desires to

introduce us to this love. It is Christ. The One who removes all of the barriers preventing love is Christ, who takes away the sins of the world. The One who has opened the closed way of love invites us to follow Him.

Of course not all follow. Some of those who do not follow, once again desire to put love to death. They trouble us in so many ways. These are the tribulations which the faithful endure from the enemies of faith and love. Yet these tribulations do not deprive the faithful of the joy of victory, because they perceive its sure hope. The Lord, our irrefutable bearer of truth, assures us that our joy cannot be removed from within us by anyone; and the Apostle of Christ tells us about the peace "which surpasses all understanding," and about that superb state where we are "as dying, yet — behold — we live; as punished, yet not killed; as sorrowful, yet always rejoicing" — from the second letter of St. Paul to the Corinthians.

We rejoice because we love and because perfect love never ends, because no one can remove love from our being, and so no one can deprive us of joy. Love is the only meaning of life, the only purpose of the world.

If you love, you care for your fellow human being. You make sure that you comfort his pain. You work to create only what gives joy to those who are sorrowful. You work for that which gives health to the sick, nourishment to the hungry, truth to the deceived. You work for knowledge, order, harmony, regulation, peace, life, education, for the environment, and for every good deed.

You do not seek to receive. You are happy when you give, you perceive the truth of the blessedness of giving, and so the faithful become, according to the Apostle, "as poor, yet making many people rich; as having nothing, and yet as possessing everything".

We were created small in body, yet great in spirit, and the greatest in terms of vocation, of destination. Deification, namely, our likeness to God according to love is the goal and meaning of our life. It is the only way of joy and

happiness, which satisfies the deepest desires of the human person. For a human person truly exists only in the bond of love towards another person.

The words of God at the moment of the creation of Adam, that "it is not good for man to be alone", have a deeper meaning than that usually attributed to them. Their meaning lies in the fact that, alone, man cannot be joyful and blessed. For man seeks the other person with whom his inner love seeks to be related. Whoever is convinced of this seeking, and loves humanity and God, has found the meaning and purpose of life.

We pray that all of us will discover this purpose through Christ, whose grace and rich mercy be with you all. We thank you.

Austatud Rektor
õpetatud professorid
auväärased vennad kirikujuhid
kõrgeaulised aukandjad
lugupeetud külalised
kallid üliõpilased

Meid haaravad sügavad tunded, kui me, teie armastuse kutsel, seisame nüüd siin teie ees, selleks et oma kõnes anda teile edasi südamlikud tervitused koos kauge Konstantinoopoli õigeusu kiriku ja Oikumeenilise Patriarhaadi õnnistuse ning armastusega. Te olete võib olla oma õpingutes Oikumeenilisest Patriarhaadist kuulnud, või siis on teil ehk mingi ähmane ettekujutus, et kaugetel minevikaegadel oli kunagi Bütsantsis mingi institutsioon, millel oli teatud tähtsus ja mõju tolle aja vaimulikule ja kultuurielule.

Tõepoolest on Oikumeenilisel Patriarhaadil 1600-aastane ajalugu. Aastal 381 meie ajaarvamise järgi andsid teisel oikumeenilisel kirikukogul toona veel ühendatud ristiusu kiriku piiskopid Konstantinoopoli patriarhaadile Rooma paavstiga võrdse kirikliku au- ja teenistusprimaadi. Pärast ristiusu tunnistamise üheteistkümnendal sajandil aset leidnud kiriku lõhenemist lääne- ja idakirikuks jäi Konstantinoopoli peapiiskop ja oikumeeniline patriarh ainsana "esimeseks võrdsete seas" õigeusklikus idakirikus. Ta täidab neid ülesandeid tänase päevani, vaatamata kiriku jurisdiktsioonialas toimunud pikale reale ajaloolistele muudatustele.

Oikumeeniline patriarh pole kunagi väitnud end oma-
vat õigeusu kirikute juhtimise või suunamise eelisõigust,
samuti pole ta kunagi arvanud, et tema puhul on tegemist
eksimatu võimuga. Kõik oikumeenilised patriarhid on
olnud ja on ka praegu seisukohal, et nende tähtsaks ko-
hustuseks on teenida kõiki õigeusu kirikuid olukordades,
mil kirikud ise ei suuda iseseisvalt lahendada teatud
probleeme, kui on vaja koordineerida kirikute toimuvat
tegevust või kui kirikud või mõned kirikuliikmed pöördu-
vad patriarhi poole, taotledes tema sekkumist, et lahenda
dada küsimusi, milles pole võimalik muud moodi kokku
leppida.

Sellise sekkumise näiteks on autonoomse Eesti Õige-
usu Kiriku ümberstruktureerimine ning kiriku funktsioonide taastamine vastusena nii Eesti riigi kui ka õige-
usu vaimlikkonna juhtide palvele. Nagu ajaloost teada,
kuulutas Oikumeenilise Patriarhaadi ametlik dokument
nimetusega Patriarhi ja Sinodi *tomos* 1923. aastal, vastu-
sena Eesti õigeusu peapiiskopi pöördumisele, Eesti õige-
usu kiriku, millel oli sel ajal 240 000 liiget, autonoom-
seks. Seda otsust toetas ka tolleaegne Moskva patriarh
Tihhon, kes oli juba 1920. aastal tunnistanud Eesti õige-
usu kiriku autonoomsust. Siiski, vastavalt oikumeeniliste
kirikukogude kinnitatud pühadele kaanonitele, mida jär-
givad kõik õigeusu kirikud, annab kohalikele kirikutele
autonoomia ja oma kirikupea omamise õiguse, see tähenda-
b, annab neile kaks erisuguse tasemega omavalitsus-
õigust, oikumeeniline kirikukogu — või kui kirikukogu
kokkukutsumine osutub võimatuks, annab kohalikele
kirikutele omavalitsusõiguse vanim asjaomane kirik —
Oikumeeniline Patriarhaat. Viimane kuulutas Eesti õige-
usu kiriku autonoomseks, mida tunnistas ka kogu
õigeusklik maailm. 1940. aastate traagilistes ajaloolistes
tingimustes tühistati, jõudu kasutades ja kaanoneid rikku-
des, Eesti Õigeusu Kiriku autonoomia ning meie eelkäija,
patriarh Demetrios, oli sunnitud 1978. aastal ajutiselt
peatama 1923. aastal vastu võetud Patriarhi ja Sinodi
tomose kehtivuse. Nüüd, kui see erandlik ajavahemik, mis

tingis eespoolmainitud kirikuakti toime ajutise peatamise, on jõudnud lõpule, taastas Oikumeeniline Patriarhaat vastusena suurema osa Eesti õigeusklike ning Eesti riigi palvele, olles konsulteerinud Moskva Patriarhaadiga, 1923. aastal vastu võetud Patriarhi ja Sinodi *tomose*, ehk kirikuakti, kehtivuse ning Apostliku Õigeusu Kiriku autonoomia siin Eestis. Vastavalt Konstantinoopoli ja Moskva Patriarhaatide kokkuleppele sai iga kogudus õiguse vabalt valida, kas tunnistada end alluvaks autonoomsele Eesti Õigeusu Kirikule või Moskva Patriarhaadile. Niisiis valisid kogudused oma kuuluvuse vastavalt oma vabale tahtele ning sellega taastus ka Eesti õigeusu kiriku iseseisev tegutsemine ning vaimne jurisdiktsioon — nende koguduste suhtes, mis end vabatahtlikult selle alla kuuluvaks olid arvanud. Seejärel rakendas Eesti riigivõim kehtivaid seadusi ning ilma Oikumeenilise Patriarhaadi edasise sekkumiseta registreeris autonoomse Eesti õigeusu kiriku vastavates riigiaktides ja tagastas kirikule tolele enne 1940. aastat seaduspäraselt kuulunud varad, mis vahepealse perioodi jooksul olid olnud riigi valduses.

On ilmselge, et Oikumeeniline Patriarhaat ei saanud Eestist mingit tasu, ega polnud tal ka võimalik saada mingit osa ei sellest ega ka teistest Eestis asuvatest varadest. Pigem nägi Oikumeeniline Patriarhaat suurt vaeva ning kandis kulusid selle nimel, et taastada Eestis õigeusu kiriku autonoomia, olles samal ajal sunnitud taluma paha-soovlikke ja ebatäpseid märkusi nendelt, kes mõistsid vääriti patriarhaadi heasoovlikke, täiesti omakasupüüdmatuid ja ohvrimeelseid taotlusi.

Hoolimata kõikidest nendest asjaoludest, ning endale ülalmainitud ebameeldivatest tagajärgedest täielikult aru andes asus Oikumeeniline Patriarhaat täitma oma kohustustest ja armastusest kantud ülesannet, rõõmustades koos kõigi Eesti õigeusklike ning teiste inimestega, unustanud kibestumise ja vaenu nende inimeste suhtes, kes teda ründavad. Veelgi enam, Jumala Poja eeskuju järgides palub patriarhaat kogu hingest, et Jumal laseks neil

mõista tõde, ning andestaks neile nende teadmatusest tingitud teod ja sõnad.

Ülaltoodu võtsime oma loengu sissejuhatusena mainida selleks, et oleks võimalik õigesti mõista ja hinnata meie visiiti siia, kaunile Eestimaale, ning meie osavõttu sündmustest ning aktuaalsete küsimuste lahendamisest Eestis.

* * *

Mida võiksime teile, austatud õppejõud ja üliõpilased, pakkuda õigeusu kiriku aarete varamust ning armastuse salvest, millel oleks teile püsiväärtus, mis ei pakuks vaid hetkelist huvi? Meie oleme valinud rääkida teile sellest, kuidas õigeusklikud kristlased vastavad elu ja maailma mõtet otsivatele inimestele.

Enne kui me hakkame otsima elu mõtet, tuleb kõigepealt mõista järgmist. Sõidukis, mis hõljub ilmaruumis nagu mingi ümber oma telje pöörlev hiigelsuur kosmose-laev, mis pöörleb samuti päikese ümber ja järgib galaktilise süsteemi võimsaid liikumISRütme, asub elusolend, kes võrrelduna universumi mõõtmetega on mikroskoopiliselt väike — seda elusolendit nimetatakse inimeseks.

Inimene, ise oma seisundit adumata, on osaline eespool nimetatud liikumistes, ta on raskesti jälgitavate jõudude, selliste nagu raskusjõud, elektromagnetiline kiirgus, mitmesuguste sagedustega lained, helilained, radioaktiivsus, mõjuvallas, ning tekitab omakorda mõningate nende jõudude ilminguid.

Inimest mõjutab keskkond, tema omakorda mõjutab keskkonda. Inimese käsutuses, võrrelduna universumi ajaga, on vaid imelühike viiv. Ta aeg saab peagi otsa ja ta keha kaotab oma aktiivsuse. Ometigi ei rahuldu inimene mõttega, et tema põhiolemus piirdub vaid inimkeha pisi-tillukese ainekogusega, sest ta näeb endas veel ka vaimset jõudu, mis silmapilkselt, aega kulutamata, rändab universumis. Seda jõudu ei ohjelda mingi tõke, kui ta otsib

ühendust ülimaltaevaliku olendiga, kellega tajub end suguluses olevat.

Inimene tunneb, et ta pole piiritu universumi lihtühik. Ta tunneb, et samamoodi, nagu ta on isikulisel suhtel kaasinimestega, on ta suhtel ka mingi olendiga, kes pole inimeste maailmast. See suhe ei ole materiaalne, ei allu sellistele universaalsetele suhtevormidele nagu liikumine, rütm, lained, tahkestumine ja vedeldumine; tegemist on isikutevahelisel suhtel, kes on dialoogis ja alluvad tõmbejõule, mida ei leia looduses.

Inimene oma titaanlikus vaimses püüdes uurida seda makro- ja mikrokosmost, mille piirides ta elab, jõuab mõteteni, teeb hüpoteese, arendab teooriaid, kinnitab arvamusi, loobub oma ettekujutustes loodud tajudest, unistab, võrdleb, võitleb osaliste teadmiste või täieliku teadmatuse olukorras, janunedes juba oma loomult teadmiste järele, nii nagu väitis Aristoteles, ning keeldub tunnistamast Sokratese väidet: *“Ma ei tea midagi”*.

Olles aastatuhandeid rahutult püüdnud uurida eksistentsi esmapõhjust ja alget, iseene ja teiste elusolendite eesmärki siin maailmas, kuuleb inimene teadlasi väitvat, et universum, nii pisike, et teda ei saa üldse tajuda, loodi ühe ajahetke jooksul, kui toimus hiigelsuur plahvatus, mida nimetatakse Suureks Pauguks. Ta kuuleb väiteid, et see piiratud suur maailm tekkis, reguleeriti ja funktsioneerib, et teenida seda piiratud väikest inimest, kes elab planeedil, mille nimeks on Maa, ning mis on täiesti võrreldav kosmilise tolmu kõige väiksema osakesega.

Mis on siis selle sündmuse tähendus? Miks juhtuvad asjad niimoodi? Miks inimene sünnib, läbib oma elutsükli, siis lahkub ja elab edasi vaid kaasinimeste mälestustes? Miks on nii, et peale oma loomulike suhete keskkonnaga tunneb ta, et tal on ka eriline suhe iseenesega, nimelt võime oma olemasolu teadvustada ja end kõrvalt vaadelda, samuti võime tunda rõõmu, kurvastust, armastust, vihkamist, viha, alandlikkust, ärevust, rahu, ning paljud teised, nagu võime midagi tahta või mitte tahta, valida toimimise või mittetoimimise vahel — mistõttu

tema elutee, erinevalt tähtede lõpmatult korduvast liikumisest, ei ole ette määratud, vaid pigem tema tahtest suunatud?

See on peamine küsimus eksistentsi tähendust ja ka kõigi sellega kaasnevate tingimuste tähendust puudutava kohta. Me püüame pakkuda õigeuskliku vastuse sellele küsimusele pärast seda, kui oleme selgitanud, millised on meie teadmiste allikad.

Me teame, niisiis, et esitame teile vastuse ilmutuse, mitte aga iseenese tarkuse põhjal. Sajandite jooksul anti see ilmutus järk-järgult meie kaasinimestele, kes otsisid omakasupüüdmatult ja pingsalt taevalikku olendit, keda me nimetame Jumalaks. Ilmutus ei saabunud inimeste tahtel, vaid ainuüksi Jumala algatusel. See viidi lõpule Jeesus Kristuse poolt ning on osaliselt jäädvustatud Pühakirjas. Sellest ajast ilmutab Jumal end Püha Vaimu läbi paljude inimeste hinges, kes on selleks valmis meelega ja südame puhastumise, omakasupüüdmatu armastuse, ja usu kui jumaliku tarkuse ja otsese teadmise läbi. Seega ei tee me mingit saladust, et pöördume teie poole usklikuna, mitte teadlasena. Me kinnitame teile, et meie sõnade õigsus on kogemuslikult tõendatud, nende aluseks on ümberlökkamatu sisemine veendumus, millesse meil on täielik usk, nagu see on meil Jeesus Kristuse sõnadesse ja Pühakirja, mida vastavalt õigeusu kiriku õpetusele ja kogemusele õigesti tõlgendatakse, ning ka Pühade Isade üksmeelsetesse otsustesse. Seetõttu väldime igasugust subjektivismi, kõrvutades oma kogetut kogu õigeusu kiriku kogemusega.

Toetudes niisugustele teadmiste vaimsetele allikatele ja nende teadmiste kontrollimise meetoditele, tunnista me järgmisi põhimõtteid.

Jumal on isikustatud olend. Ta koosneb kolmest isikust, mida me nimetame Isaks, Pojaks ja Pühaks Vaimuks. Need isikud on omavahel tihedalt seotud täieliku armastuse kaudu, sest nende olemuseks on armastus, nimelt isiksuse võlu ja siduv üksteisest läbipõimuv loo-

mus, osasaamine ja jagamine, mis juba ainuüksi oma olemasoluga muudab need isikud õndsaks.

Liikudes väljapoole armastust, lõi nendest kolmest isikust koosnev Kolmainu Jumal elutu loodusliku universumi ja elava inimese Jumala kuju ja näo järgi (1 Msl:26), Püha Gregoriuse Nyssast sõnade järgi: “Jumal lõi inimloomuse, et ta võiks kõigest heast osa saada” (Migne, PG 44:184B). Jumal lõi inimese, et ta saaks osa Tema enda jumalikust õndsusest. Nii on inimese loomise eesmärgiks see, et inimene osaleks Jumala rõõmus ja õndsuses. Kuid “Jumal lõi jumaliku kujutise nii, et see ei säraks kohe pärast loomist, vaid alles samm-sammult ja aste-astmelt ... nii et inimest võiks juhtida täiuseni” (samas, PG 44:25A). See tähendab, et inimene, keda juba tema loomisest peale oli õnnistatud jumalike omadustega, nagu taibikus, vabadus, armastus ja kõik muud, oli sunnitud võitlema selleks, et muutuda sarnaseks esiolendiga, mille kuju järgi ta oli loodud — see tähendab, Jumalaga.

Tee, mida Jumal soovitas esmaloodud paarile jumaliku sarnasuseni jõudmiseks, oli armastus, mis peaks elus väljenduma soovitude, ehk käskude järgimises. Armastuses jumalikule tahtele allumine muudaks inimese sarnaseks Kolmainu Jumalaga, kelles iga isik, omades eraldi seisvana jätkuvalt omaenda tahet, alati, armastusest, oma tahte teiste kahe omaga täielikult samastab, nii et kõigil Püha Kolmainu liikmetel on üks sama tahe.

Sellele vaatamata ei jäänud Aadam ja Eeva truuks oma Jumalaarmastusele. Kuulda võttes kurja mõtte soovitus, et nemad võiksid saada jumalateks, kui nad astuksid käsust üle, armastuse käsust, nimelt armastust eitades ja katkestades oma armastussuhte Loojaga, ning, kasutamata mõistust, hoomamaks selle soovitusel alusetut ja petlikku loomust, astusid nad üle käsust, mis tähendab, et nad katkestasid armastuse sidemed ja soovisid ise end Jumala armastusest lahutada, tahtes saada jumalateks, sõltumata Jumalast ja Tema armastusest.

Nagu Püha Gregorius Nyssast jällegi talle iseloomuliku täpsusega täheldab: “Seega, et armastust enam ei olnud,

oli Jumala kujutise olemus moonutatud" (PG 44:137C). Niisiis ol Jumala algne kujutis inimesesi transformeerunud, muutunud ja korrumppeerunud, sest armastus kui Jumala keskne ja põhiline omadus oli kadunud. Jumalat ei ole võimalik ette kujutada ilma armastuseta; inimene ilma armastuseta ei ole enam Jumala kujutis, vaid on pelgalt selle kujutise rikutud ja ebatäiuslik koopia. See muutus, niisugune Jumala kujutise rikkumine inimeses, mis tuleneb armastuse puudumisest, on saanud endale kaaslaseks vaimse surma, nimelt Jumala ja inimese vahel oleva armastussideme katkemise, ja inimese eemaldumise kaugele paradiislikust õndsusest, milles elavad need, kes Jumalat siiralt armastavad.

Jumala ja inimese vahel oleva armastava isikliku suhte katkemine, samuti sellele järgnev esmaloodute pattulangemine ehk suutmatus Jumala käsku järgida ja nende väljaajamine Eedenist ei ole taastatav inimlike jõupingutustega, kuna see on muutunud inimsoo poolt omandatud iseloomujooneks, mida pärandatakse edasi järglastele. Iga inimene kannab endas armastuse surma. Ja samal ajal kui iga inimene säilitab samuti mõningaid mälestusi sellest armastusest ja kogeb selle mõningaid elemente, nagu on seda emarmastus, perekonnasidemed, sõbrasuhted jne, on ta siiski üksi võimetu end uueks looma ja inimkonna esialgset kuju, milleks oli armastus, taastama. Pärast esmaloodute armastusest loobumist kuni Kristuse ajani ei olnud ükski inimene saavutanud endas armastuse täielikku taassündi, nagu seda on kirjeldanud Apostel Paulus oma esimeses kirjas korintlastele, 13. peatükist hästi tuntud lõigus. See armastus, mis "mitte kunagi ei lõpe" ja mis "ei otsi oma", ulatub eneseohverduseni selle poolt, kes armastab, selle hüvanguks, keda armastatakse. See on ainuke armastus, mis heidab kõrvale hirmu ja mis teeb inimese Jumala-sarnaseks, kes on esmajoonel ise armastus. Niisugune armastus oli inimesele peale tema pattulangust olematu ja saavutamatu.

Seetõttu oli mõnel selle armastuse kandjal vaja saada inimeseks, oli vaja, et loodaks uus Aadam, kellel oleks

niisugune armastus — nii et need, kes on sündinud Temast, võiksid pärida armastuse võimaluse iseloomujoone-na, võimaldades neil teatud viisil ja aste-astmelt saavutada kõige täiuslikum inimlik sarnasus Jumalaga. Teisisõnu, võimaldades neil saavutada olukorra, mis siis, kui see on kätte jõudnud, aitab jällegi inimesel osa saada jumalikust õnnistusest, mis sisaldub isiklikus armastuses. Viimane on samaväärne eluga Jumalas, mis omakorda on sellisena igavene.

Mitte kunagi pole eksisteerinud ega eksisteeri ka tulevikus mitte ühtegi niisuguse täiusliku armastuse kandjat, kui on Jumal ise. Järelikult oli Jumala enda lihakssaamine ainuke tee, andmaks tagasi armastuse inimsoole. Tõepoolest, teine Püha Kolmainu isik, Poeg ja Jumala Sõna, sündis Neitsi Maarjast, kui aeg sai täis, ja temast sai täiuslik inimene, ilma et ta oleks lakanud olemast täiuslik Jumal — täiusliku armastuse kandja. Tema täiusliku armastuse tõestuseks oli Tema eneseohverdamine inimeseks kehastununa inimkonna hüvanguks. See näitab, kuidas oli tarvis armastusest inimkonna vastu nõustuda Tema ettearvatava ja kindla surmaga meie pärast. Kuna siis, kui esmaloodu, olles veel armastuse paradiisis, surmas sõnakuulmatusega oma armastuse Jumala vastu, ei olnud temal võimalik hukata armastust Jumala vastu siis, kui see jällegi tagastati talle jumalinimese Jeesus Kristuse isikus nüüd, kus ta oli kaotanud oma võime armastada. Seetõttu nõustus Jumala Sõna täiuslikuks inimeseks saama, jäädes samal ajal täieliku jumaliku armastuse kandjaks, mis oligi Tema inimeseks kehastumise ainuke ajend, kantuna eesmärgist tagastada inimesele armastus, armastus kui võimalikkus ja ka inimloomuse üks jooni — nagu see oli siis, kui inimene loodi. Ja nii sai temast uus Aadam, täiemahuliselt inimlik — kätkedes endas armastust Tema enese vastu, armastust, mille Jumal oli andnud vanale Aadamale, kuid mille see meie esimene esivanem õnnetul kombel surmas.

Nõnda peab ükskõik milline Jumalaga sarnasust saavutada soovija olema võimeline laskma meie uuel esivane-

mal, uuel Aadamal, Jeesus Kristusel, ennast uueks luua, pärimaks Tema armastuse kui oma uut elu iseloomustava joone. Ta peab armastama, järgides armastusest Jumala vastu Tema soovitusi ja käske, et täiustuda armastuses, saada jumalikuks, elada isikliku armastuse suhtes kõigi teistega — nii jumalike olenditega Pühast Kolmainusest kui ka teiste inimestega maailmas, nii elavate kui Issanda und magavatega, armastatute ja vihatutega, sõprade ja vaenlastega, sellisel moel armastusse sisenedes ja end jumaliku õnnistuse igavikus leides, mis ei ole midagi muud kui Jumala absoluutse isikliku armastuse tajumine inimese, meie kõigi vastu.

Niisugune on elu eesmärk ja tähendus. Sellise nurga alt vaadatuna on uskliku kristlase elu täis rõõmu ja võidulaulu. Tema, kes ta armastab meid, on olemas ja ta on ligipääsetav. Ta on Kristus. Tema, kes tutvustab meile Isa armastust, on olemas ja soovib juhtida meid selle armastuse juurde. Ta on Kristus. Tema, kes kaotab kõik takistused armastuse teel, on Kristus, kes viib ära kõik maailma patud. Tema, kes on avanud suletud armastustee, kutsub meid ennast järgima.

Loomulikult mitte kõik ei tee seda. Mõned neist soovivad jällegi armastuse hukata, ja nad teevad meile palju muret. Niisugused on kord katsumused, mida usklikud kannatavad usu ja armastuse vaenlaste tõttu. Kuid need katsumused ei jätta usklikke ilma võidurõõmust, sest nad tajuvad võidu möödapääsmatust. Jumal, meie vääramatu tõekandja, kinnitab meile, et meie rõõmu ei saa mitte keegi meilt võtta. Kristuse Apostel räägib meile rahust, “mis ületab mõistmise”, ja ülimast seisundist, kus me “kui surijad, ja vaata, me elame; kui karistatud, kuid mitte surmatud; kui kurvastatud, kuid ikka rõõmsad” — nii seisab Püha Pauluse teises kirjas korintlastele.

Me rõõmustame, sest me armastame, ja täiuslik armastus ei lõpe iial, sest mitte keegi ei saa meie olemusest armastust eemaldada. Ja niimoodi ei saa keegi meid rõõmust ilma jätta. Armastus — see on elu ainuke tähendus, maailma ainuke eesmärk.

Kui te armastate, siis te hoolite oma kaasinimesest. Te hoolitsete selle eest, et tema valu leevendada. Te töötate ainult selleks, et luua niisuguseid asju, mis pakuvad rõõmu kurbadele. Te töötate selleks, et haigetele tervist tagasi tuua, anda toitu näljastele, kuulutada tõe petetutele. Te töötate, et saada teadmisi, luua korda ja harmooniat, taltsutada inimeste käitumist, kindlustada rahu ja elu, anda haridust, kaitsta keskkonda — kõikide heategude nimel.

Inimene ei püüdle selle poole, et midagi saada. Me oleme õnnelikud andes, me mõistame tõe andmisrõõmu õndsusest. Niisiis muutuvad ustavad usklikud, apostli sõnadega väljendatuna, “vaesteks, kuid siiski paljusid rikkaks tegevateks; nendeks, kellel ei ole midagi, kuid kellele päralt on kõik”.

Meid loodi kehalt väikestena, kuid vaimult suurtena, suurimana veel meie pühendumuses ja kutsumuses. Meie elu sihiks ja mõtteks on püüdlemine sarnasusele Jumalaga armastuse kaudu. See on ainus rõõmu ja õnne tee, mis rahuldab inimese kõige salajasemad soovid, sest inimolend saavutab oma tõelise eksistentsi vaid armastuse sidemes teisega.

Jumala Aadamat luues lausunud sõnadel: “pole hea, kui inimene on üksi”, on palju sügavam mõte, kui tavaliselt tajutakse. Tegemist on mõttega, mille kohaselt üksi olles ei saa inimene olla ei rõõmus ega õnnistatud, sest inimesele on omane püüelda teise inimese poole, et temaga koos mõista armastuse vaimu. Kõik need inimesed, kes on veendunud sellises armastuseotsingus, kes armastavad inimkonda ja Jumalat, on leidnud elu mõtte ja eesmärgi.

Me palvetame, et me kõik leiaksime selle eesmärgi Kristuse läbi, kelle arm ja piiritu halastus olgu teie kõikidega.

HIS ALL HOLINESS THE ECUMENICAL PATRIARCH BARTHOLOMEW

BORN

Dimitrios Arhondonis, February 29, 1940, Island of Imvros (Gökçeada), Turkey.

PRIMARY EDUCATION

Elementary and secondary education on Imvros and in Istanbul.

HIGHER EDUCATION

Theological School of Halki, graduated with highest honours (1961).

ORDINATIONS

- August 13, 1961, holy diaconate, receiving the ecclesiastical name Bartholomew
- October 19, 1969, holy priesthood
- Christmas 1973, Metropolitan of Philadelphia (Asia Minor)
- January 14, 1990, Enthronement as Metropolitan of the See of Chalcedon
- October 22, 1991, Elected 270th Archbishop of Constantinople, New Rome, and Ecumenical Patriarch
- November 2, 1991, Enthronement in the Venerable Patriarchal Cathedral of St. George the Great Martyr in Phanar.

SCHOLARSHIPS

1963–1968: scholarships by the Ecumenical Patriarchate for study at the Pontifical Oriental Institute in Rome, the Ecumenical Institute at Bossey, Switzerland, and at the University of Munich, specializing in Canon Law.

DOCTORATE

The Pontifical Oriental Institute (Gregorian University), for the doctoral thesis entitled "The Codification of the Holy Canons and the Canonical Constitutions in the Orthodox Church".

HONORARY DOCTORATES

Theological School of the University of Athens, Theological Academy of Moscow, Philosophical School of the University of Crete, City University (London), Aegean University (Department of Environmental Studies), The Orthodox Theological Institute of Saint Sergius (Paris), Aix-en-Provence University (Doctorate of Canon Law), the Faculty of Divinity of the University of Edinburgh.

AWARDS

The U.S. Congressional Gold Medal (1997), honorary medals from various Orthodox Churches, the highest decorations bestowed by the Presidents of Lebanon and Romania.

OFFICES

Assistant Dean of the Theological School of Halki (1968); Director of Private Patriarchal Office (1972); Member of the Holy and Sacred Synod (since 1974).

LANGUAGES

Greek, Turkish, Latin, French, English, Italian and German.

MEMBERSHIPS

"Society of Canon Law of the Oriental Churches", founding member and Vice-President; "Faith and Order" Committee of the World Council of Churches (W.C.C.), Vice-President; Fellow of the Orthodox Academy of Crete, Greece; Honorary Member of the Pro-Oriente Foundation in Vienna; honorary citizen of numerous cities in various countries.

CONFERENCES AND DELEGATIONS

Fourth General Assembly of the W.C.C. (Uppsala 1968); Sixth (Vancouver 1983); Seventh (Canberra 1991), member of Executive and Central Committees of the W.C.C. Numerous inter-Orthodox and inter-Christian meetings; official delegations to the Turkish Government, Orthodox and non-Orthodox Churches, as well as Mt. Athos; Presidency over the Preparatory Inter-Orthodox Committee for the Holy and Great Synod considering the subject of the Orthodox Diaspora (1990); International Summit on Religions and Conservation,

Atami, Japan (Session I, 1995) and Windsor Castle, Great Britain (Session II, 1996).

OFFICIAL VISITS

Among them: His Excellency President Suleyman Demirel of Turkey; Her Majesty Queen Elizabeth II and His Royal Highness The Prince Philip, Duke of Edinburgh, at Buckingham Palace; Her Majesty Queen Beatrix of the Netherlands; His Majesty King Albert of Belgium; His Royal Highness Grand Duke Jean of Luxembourg; His Royal Highness Prince Hans-Adam of Lichtenstein; Their Excellencies Jacques Delors and Jacques Santer, Presidents of the Commission of the European Communities.

OFFICIAL CHURCH VISITS

The Patriarchates of Alexandria, Antioch, Jerusalem, Russia, Serbia, Romania (thrice), Bulgaria, and Georgia; The Churches of Greece, Poland, Albania, Czech and Slovak Republics, Finland, Crete (twice); Mt. Athos; Monastery of St. Catherine on Mt. Sinai; His Holiness the Pope, Vatican City; Roman Catholic and Evangelical Churches of Germany; His Beatitude Patriarch Paulos and the Church of Ethiopia; His Grace The Archbishop of Canterbury Dr. George Carey and the Anglican Communion; Lutheran Church of Sweden; 1000th Anniversary of Christianity in Norway; Orthodox communities and missions of Korea; His Eminence Bishop Hans Gerny and the Old-Catholic Church of Switzerland; World Council of Churches; Conference of European Churches; Lutheran World Federation; Alliance of Reformed Churches; Orthodox Centre at Chambésy; 1000th Anniversary of Holy Xenophontos Monastery on Mt. Athos; 500th Anniversary of the Greek Orthodox Community of Venice, Italy; Ancient Patriarchal See of Antioch; the Archdioceses of America, Canada, Thyateira and Great Britain, Imvros and Tenedos, Sweden and all Scandinavia, Germany, Italy, The Dodecanese, Belgium, France, Switzerland, Hong Kong, Australia, New Zealand, Leros and the Estonian Orthodox Church.

ADDRESSES

Among them: annual encyclical on the environment September 1st each year, designated by the Ecumenical Patriarchate and

by the entire Orthodox Church as a day of prayer for the protection of creation (since 1992); The European Parliament at its plenary session on April 19, 1994; The Bosphorus Declaration (1994); VI General Assembly of the World Conference on Religion and Peace (WCRP) in Riva del Garda, Italy (1994); the first session of the International Summit on Religions and Conservation, Atami, Japan (1995); U.N.E.S.C.O. General Assembly (1995).

ECOLOGICAL ACTIVITIES OF THE ECUMENICAL PATRIARCHATE

MAJOR ENVIRONMENTAL ACTIVITIES

- The Third Pre-Synodal Pan-Orthodox Conference at Chambésy (1986).
- The Consultations at Sofia, in reference to the decisions of Justice, Peace, and Conservation of Creation by the General Assembly of the WCC in Vancouver (1987).
- Ecological Conference on Patmos on the occasion of the 900th Celebration since the foundation of the Holy Monastery of St. John the Theologian on Patmos (1988).
- Message of Ecumenical Patriarch Dimitrios for the 1st of September, 1990.
- XIII International Theological Post-Graduate Seminar in Chambésy: "The Ecological Problem Today: Perspectives on the Contribution of the Christian Churches facing this problem" (September 14–28, 1992).
- XIV International Theological Post-Graduate Seminar in Chambésy: "The Ecological Problem and the Churches in Europe" (September 25–October 10, 1993).
- Ecological Conference of the Archdiocese of Leros and Kalymnos: "Orthodoxy, Ecology, Environment" (July 1993).
- Ecological Conference of the Athens Association "St. Basil" for Educators: "The Patristic Ascetic Tradition of the Orthodox Church as a basis for the solution of all problems" (1994. a.).
- Address of His All Holiness Ecumenical Patriarch Bartholomew at the first session of the Summit on Religions

and Conservation, "Religions and Nature: Our Relationship with Nature", Atami, Japan (April 5, 1995).

- Encyclical of His All Holiness Ecumenical Patriarch Bartholomew on The Day of Prayer for the Protection of the Natural Environment (September 1, since 1991).
- Address to the Environmental Symposium, "Caring for God's Creation", Santa Barbara, California (November 8, 1997).
- Summer Seminars on Halki 1994-1998.
- Religion, Science and the Environment: Patmos Symposium I: "Revelation and the Environment" (September 20-27, 1995).
- Religion, Science and the Environment: Symposium II: "The Black Sea in Crisis" (September 18-20, 1997).
- Religion, Science and the Environment: Symposium III: "'A River of Life' — Down the Danube to the Black Sea" (September 1999).

TEMA PÜHADUS OIKUMEENILINE PATRIARH BARTHOLOMEOS

Tema Pühadus Bartholomeos, Konstantinoopoli — Uue Rooma peapiiskop ja oikumeeniline patriarh on apostel Andrease asutatud kohaliku kristliku kiriku 270. ülemkarjane.

SÜNDINUD

kodanikunimega Dimitrios Arhondonis 29. veebruaril 1940 Imbrose (Gökceada) saarel Türgis.

PÕHIHARIDUS

Alg- ja keskharidus Imbrosel ja Istanbulis.

KÕRGHARIDUS

Halki Teoloogiline Kõrgkool, mille lõpetas parimate hinnetega 1961.

VAIMULIKUPÜHITSUSED

- 13. august 1961 — diakoniks, sai kiriklikuks nimeks Bartholomeos
- 19. oktoober 1969 — preestriks
- jõulud 1973 — Filadelfia (Väike-Aasias) metropoliidiks
- 14. jaanuar 1990 — intronisatsioon Halkedoni metropoliidiks
- 22. oktoober 1991 — valitud Konstantinoopoli — Uue Rooma peapiiskopiks ja oikumeeniliseks patriarhiks
- 2. november 1991 — intronisatsioon püha suurmärter Georgiose aulises patriarhlikus katedraalis Fanaris

STIPENDIUMID

1963–1968 Oikumeenilise Patriarhaadi stipendium õppimiseks Paavstlikus Orientaalinstituudis Roomas ja Oikumeenilises Instituudis Bosseys, Šveitsis ning Müncheni Ülikoolis kanoonilise õiguse alal.

DOKTORIKRAAD

Paavstlikust Orientaalinstituudist. Doktoritöö teema oli “Pühade kaanonite ja kanooniliste seadluste kodifitseerimisest õiguse kirikus”.

AUDOKTORIKRAADID

Ateena Ülikooli teoloogiateaduskonnalt, Moskva Vaimulikult Akadeemialt, Kreeta Ülikooli filosoofiateaduskonnalt, City Ülikoolilt (London), Egeuse Ülikoolilt (keskkonnauuringute osakond), Püha Sergei Õigeusu Teoloogiliselt Instituudilt (Pariis), Aix-en-Provence'i Ülikoolilt (kanoonilise õiguse doktorikraad), Edinburghi Ülikooli teoloogiateaduskonnalt teoloogia harus, õigusteaduses, filosoofias.

AUTASUD

USA kongressi kuldmedal (1997), mitmed aumedalid õigeusu kirikutelt; Liibanoni, Rumeenia, Eesti presidendi antud kõrgeimad autasud.

AMETIKOHAD

Halki Teoloogilise Kõrgkooli prodekaan (1968), patriarhi kantseleiülem (1972), püha Sinodi liige (alates 1974. aastast).

KEELED

Kreeka, türgi, ladina, prantsuse, inglise, itaalia ja saksa.

ORGANISATSIOONID

"Idakirikute kanoonilise õiguse seltsi" asutajaliige ja asepresident, Kirikute Maailmanõukogu (KMN) komitee "Usk ja kirikukord" asepresident, Kreeta Õigeusu Akadeemia liige, Viini sihtasutuse Pro-Oriente auliige, paljude linnade ja riikide aukodanik.

KONVERENTSID JA LÄHETUSED

KMN 4. (Uppsala 1968), 6. (Vancouver 1983), 7. (Canberra 1991), KMNi täitevkomiteede ja keskkomitee liige, mitmed õigeusklike- ja kristlastevahelised kohtumised, ametlikud lähedused Türgi valitsuse juurde, õigeusu ja mitte-õigeusu kirikute juurde ning Athose mäele. Juhatas õigeusklike Püha ja Suure Kirikukogu ettevalmistava komitee tegevust, mille teemaks oli õigeusu diasporaa küsimus. Rahvusvaheline tippkohtumine uskude ja looduskaitse teemal Atamis, Jaapanis (1. istung 1995), ja Windsori lossis Suurbritannias (2. istung 1996).

AMETLIKUD KÜLASKÄIGUD

Tema Ekstsellents Suleyman Debirel, Türgi president; Tema Majesteet Elizabeth II ja Tema Kuninglik Kõrgus prints Philip, Edinburghi hertsog, Buckinghami palees; Tema Majesteet Hollandi kuninganna Beatrix; Tema Majesteet Belgia kuningas

Albert; Tema Kuninglik Kõrgus Luxemburgi suurvürst Jean; Tema Kuninglik kõrgus Liechtensteini prints Hans-Adam; Nende Ekstsellentsid Jacques Delors ja Jacques Santer, Euroopa Ühenduse komisjoni presidendid.

AMETLIKUD KIRIKLIKUD KÜLASKÄIGUD

Aleksandria, Antiookia, Jeruusalemma, Venemaa, Serbia, Rumeenia (kolm korda), Bulgaaria ja Gruusia patriarhaadid; Kreeka, Poola, Albaania, Tšehhi ja Slovaki, Soome, Kreet (kaks korda) kirikud; Athose mägi, püha Katariina klooster Siinai mäel; Tema Pühadus paavst, Vatikan; Saksamaa roomakatoliku ja evangeelsed kirikud; Tema Õndsus patriarh Paulus ja Etioopia Kirik; Tema Arm Canterbury peapiiskop dr George Carey ja Anglikaani Kirik; Rootsi Luterlik Kirik; ristiusu 1000. aastapäev Norras; õigeusu kogudused ja misjonikeskused Koreas; Tema Eminent piiskop Hans Gerny ja Šveitsi Vana-Katoliku Kirik; KMN; Euroopa Kirikute Nõukogu; Luterlik Maailmaliit; Reformeeritud Kirikute Liit; Chambésy õigeusu keskus; Athose mäe Kseropotamose kloostri 1000. aastapäev; Veneetsia kreeka õigeusu kogukonna 500. aastapäev; Antiookia muistne patriarhaadi keskus; Ameerika, Kanada, Tüatiira ja Suurbritannia, Imbrose ja Tenedose, Rootsi ja Skandinaavia, Saksamaa, Itaalia, Dodekaneeside, Belgia, Prantsusmaa, Šveitsi, Hong Kongi, Austraalia, Uus-Meremaa ja Lerosse peapiiskopkonnad, Eesti Apostlik-Õigeusu Kirik.

AMETLIKUD LÄKITUSED

Iga-aastased keskkonna-teemalised ringkirjad 1. septembril, mille Oikumeeniline Patriarhaat on seadnud kogu õigeusu kirikule loodu kaitsmise eest palvetamise päevaks (1992–1999); Euroopa parlamendi plenaaristungil 19. aprillil 1994; Bosporusse deklaratsioon 1994; Maailma usu ja rahu konverentsi VI peassambleel Riva del Gardas Itaalias; rahvusvahelisel tippkohtumisel uskude ja looduskaitse teemal Atamis Jaapanis 1995, UNESCO peassambleel 1995.

OIKUMEENILISE PATRIARHAADI ÖKOLOOGIATEGEVUS

PEAMISED KESKKONNATEEMALISED ÜRITUSED

- Kolmas kirikukogu-eelne õigeusu konverents Chambésys (1986)

- KMN peasaamblee (Vancouveris) õigluse, rahu ja loodu kaitsmise kohta tehtud otsuste üle peetud nõupidamine Sofias (1987)
- Ökoloogia konverents Patmosel püha apostel Johannes Jumalasõnaõpetaja kloostri asutamisega seotud pidustuste raames (1988)
- Oikumeenilise patriarhi Dimitriose läkitus 1. septembril 1991
- XIII rahvusvaheline teoloogia magistriõppe-seminar Chambésys: "Ökoloogiline probleem tänapäeval. Kristlike kirikute panuse võimalused selle lahendamisel" (14.–28. septembril 1992)
- XIV rahvusvaheline teoloogia magistriõppe-seminar Chambésys: "Ökoloogiline probleem ja Euroopa kirikud" (25. september – 10. oktoober 1993)
- Leros ja Kalümnose peapiiskopkonna ökoloogia konverents "Õigeusk, ökoloogia, keskkond" (juuli 1993)
- Ateena õpetajate ühingu "Püha Basilios" ökoloogia konverents "Õigeusu kiriku pühade isade askeetlik traditsioon kui probleemide lahendamise lähtekoht" (1994)
- Tema Pühaduse oikumeenilise patriarhi Bartholomeose kõne uskude- ja looduskaitseteemalisel tippkohtumisel Atamis Jaapanis: "Meie suhe loodusega" (5. aprill 1995)
- Tema Pühaduse Oikumeeniline patriarh Bartholomeose ringkiri looduskeskkonna kaitse eest palvetamise päeval (1. septembril 1991–1999)
- Kõne keskkonnateemalisel sümposiumil "Hoolitsemine Jumala loodu eest" Santa Barbaras Californias (8. november 1997)
- Suveseminarid Halkil 1994–1998
- Usu-, teadus- ja keskkonnasümposium I: "Ilmutus ja keskkond" (20.–27. september 1995)
- Usu-, teadus- ja keskkonnasümposium II: "Must meri kriisis" (18–20. september 1997)
- Usu-, teadus- ja keskkonnasümposium III: "Elujõgi Doo-nault Mustale merele" (september 1999)

TARTU ÜLIKOOLI AULALOENGUD

Michael Heltzer. Eesti Vabariigi ja Palestiina juudi asunduse suhted kahe maailmasõja vahelisel ajal. 28. aprillil 1993. Tartu, 1993. 12 lk.

Els Oksaar. Emakeelte ja isamaade Euroopa. 19. mail 1993. Tartu, 1994. 18 lk.

Hando Runnel. Juhan Luiga ja Vene küsimus. 8. oktoobril 1993. Tartu, 1993. 31 lk.

Vello Salo. Maakeelse piibli kolm kuube. 26. jaanuaril 1994. Tartu, 1994. 16 lk.

Eve Suurvee. Kas Eesti vajab psühhoanalüüsi? 29. aprillil 1994. Tartu, 1995. 28 lk.

Jakob von Uexküll. The Estonian Path to the Green Future. Eesti tee rohelisse tulevikku. 6. septembril 1994. Tartu, 1994. 32 lk.

Mart Laar. Rahvusliku liikumise suurlõhe ja Jakob Hurt. 16. septembril 1994. Tartu, 1995. 28 lk.

Béla Jávorszky. Eestlased ja ungarlased uuenevas Euroopas. 6. oktoobril 1994. Tartu, 1995. 16 lk.

Kaljo Villako. Haritlane, poolspetsialist ja poolharitlane. 28. novembril 1994. Tartu, 1995. 16 lk.

Ants Laaneots. Eesti Vabariigi julgeolekukontseptsiooni areng aastail 1991–1994 ja kõrgkoolid. 8. veebruaril 1996. Tartu, 1996. 28 lk.

Jaan Sootak. Surmanuhtlus: kriminaalpoliitiline ja õigusfilosoofiline aspekt. 10. aprillil 1996. Tartu, 1996. 18 lk.

Boris Meissner. Ida-Euroopa uuringute areng ja struktuur Saksamaal. 8. mail 1996. Tartu, 1998. 60 lk.

Boris Meissner. Entwicklung und Aufbau der Osteuropaforschung in Deutschland. 8. Mai 1996. Tartu, 1998. S. 72.

Lennart Meri. Kaks ajalugu, seljad vastamisi. 14. mail 1996. Tartu, 1996. 24 lk.

Pär Stenbäck. Põhjamaad ja Põhjamaade koostöö Euroopa Liidu arengu taustal. 28. mail 1996. Tartu, 1998. 16 lk.

- Toomas Savi.** Haritlane ja riik. 31. mail 1996. Tartu, 1996. 14 lk.
- Mark B. Lapping.** Ameerika kõrgharidus: arengu probleemid. 26. septembril 1996. Tartu, 1998. 16 lk.
- Andrus Öövel.** Eesti kaitsepoliitilistest suundumustest. 9. oktoobril 1996. Tartu, 1996. 32 lk.
- Riitta Uosukainen.** Suomalainen identiteetti. Soome identiteet. 12. mail 1997. Tartu, 2000. 30 lk.
- Ilse Lehiste.** Keelekontakt — keelekonflikt. 21. mail 1997. Tartu, 1998. 22 lk.
- Michael Stolleis.** Europa — seine historischen Wurzeln und seine künftige Verfassung. 16. Juni 1997. Tartu, 1997. 32 S.
- Tarja Halonen.** Soome, Eesti ja Euroopa integratsioon. 21. oktoobril 1997. Tartu, 1998. 14 lk.
- Seppo Zetterberg.** Jüri Vilmsi saatus. 27. oktoobril 1997. Tartu, 1998. 20 lk.
- Magnus Mörner.** Comparative Approaches to the History of the Countries around the Baltic Sea. 20 November 1997. Tartu, 1998. 37 p.
- Jānis Stradiņš.** Tartu University in the History of Culture and Science of Latvia. 25 November 1997. Tartu, 1998. 30 p.
- Wolfgang Drechsler.** Sotsiaalteadused kui silmapaistev eriala Tartu Ülikoolis XIX sajandil. 1. detsembril 1997. Tartu, 1998. 36 lk.
- Wolfgang Drechsler.** On the Eminence of the Social Sciences at the University of Dorpat. 1 December 1997. Tartu, 1998. 36 p.
- Birgitta Dahl.** The Challenges of Democracy for the New Millennium. January 29, 1998. Tartu, 1998. 17 p.
- Anna Verschik.** Eesti jidiš ja selle uurimise perspektiivid. 10. veebruaril 1998. Tartu, 1998. 20 lk.
- Kari Tarkiainen.** Ajalookäsitlus Rootsis ja Soomes käesoleval sajandil. 31. märtsil 1998. Ajaloolise Ajakirja 1/1999 separaat. Tartu, 1999.
- Toomas Hendrik Ilves.** Eesti välispoliitika minevik, olevik ja tulevik. 30. aprillil 1998. Tartu, 1998. 21 lk.

Valdis Birkavs. Latvia and Estonia: Partners on the Way to Europa. May 7, 1998. Tartu, 1998. 27 p.

Kai Olaf Lie. Norway and European Integration. 19 May, 1998. Tartu 1998. 20 p.

Ólafur Ragnar Grímsson. Small Democracies in Europe. 10 June, 1998. Tartu, 1998. 20 p.

Hannes Walter. Üliõpilaste osa Eesti vabadusvõitluses. 27. novembril 1998. Tartu, 2000. 19 lk.

Norman A. Graebner. U.S. Ethnic Politics and the Expansion of NATO. 8 February 1999. Tartu, 1999. 40 p.

Eesti maailmas 21. sajandi künnisel. Eesti Vabariigi presidendi Lennart Meri 70. sünnipäevale pühendatud konverentsi kogumik. 27. märtsil 1999. Tartu, 1999. 52 lk.

Hans-Ludwig Schreiber. Das Europäische Menschenrechtsübereinkommen zur Bioethik — ein Schritt auf dem Wege der Einheit des Biorechts. Euroopa bioetika-alaste inimõiguste konventsioon — samm bioõiguse ühtlustamise poole. 14. Septembril 1999. Tartu, 2000. 38 lk.

Peeter Järvelaid. Jüri Uluots oma ja meie ajas. 13. jaanuaril 2000. Ajaloolise ajakirja 2/2000 separaat. Tartu, 2000.

Vikror Orbán. Stability and prosperity: Hungary's achievement and the new challenges. Stabiilsus ja õitseng: Ungari ees seisvad väljakutsed. 31. mail 2000. Tartu 2001. 35 lk.

Klaus Landfried. Wettbewerb — Profilbildung — Qualitätssicherung. Konkurents — omanõolisus — kvaliteet. 11. septembril 2000. Tartu 2001. 41 lk.

